

Κύπρος, γυναικεία φωνή και μνήμη

*Λογοτεχνία, τέχνες και ιστορία στο έργο της
Νίκης Μαραγκού*

Πρόγραμμα συνεδρίου

23 Σεπτεμβρίου 2017

Cyprus, Female Voice and Memory

*Literature, Arts and History in the Work of
Niki Marangou*

Conference programme

23 September 2017

Κύπρος, γυναικεία φωνή και μνήμη

*Λογοτεχνία, τέχνες και ιστορία στο έργο της
Νίκης Μαραγκού*

ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ - ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Το King's College London (Κέντρο Ελληνικών Σπουδών και Τμήμα Κλασικών Σπουδών) και η Βρετανική Σχολή Αθηνών σας καλωσορίζουν στην ημερίδα «Κύπρος, γυναικεία φωνή και μνήμη. Λογοτεχνία, τέχνες και ιστορία στο έργο της Νίκης Μαραγκού».

Μια συνεργασία του King's College London και της Βρετανικής Σχολής Αθηνών, στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος *Η Νίκη Μαραγκού και το έργο της (1948-2013)*, που πραγματοποιείται στο Κέντρο Ελληνικών Σπουδών και στο Τμήμα Κλασικών Σπουδών, King's College London.

Θα θέλαμε να εκφράσουμε τις πιο θερμές ευχαριστίες μας σε όλους όσοι βοήθησαν στον σχεδιασμό, οργάνωση και διεξαγωγή της ημερίδας.

Είμαστε ιδιαίτερος ευγνώμονες για τη γενναιόδωρη οικονομική υποστήριξη στους:

- Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη, για το ερευνητικό πρόγραμμα *Η Νίκη Μαραγκού και το έργο της (1948-2013)*
- Κωνσταντή Καντούνα, για την ημερίδα «Κύπρος, γυναικεία φωνή και μνήμη: Λογοτεχνία, τέχνες και ιστορία στο έργο της Νίκης Μαραγκού».

Τόπος διεξαγωγής ημερίδας

Βρετανική Σχολή Αθηνών, Σουηδίας 52, 106 76 Αθήνα

Οργανωτική επιτροπή

Roderick Beaton, Καθηγητής στην Έδρα «Κοράης» Νεοελληνικής και Βυζαντινής Ιστορίας, Γλώσσας και Λογοτεχνίας, King's College London

Πολίνα Ταμπακάκη, Ερευνήτρια «Νίκη Μαραγκού», King's College London

Τεχνική υποστήριξη – Γραμματεία

Τάνια Γερούση (Βρετανική Σχολή Αθηνών)

Σχεδιασμός προγράμματος και ενημερωτικού υλικού WM Pank (King's College London)

- 9.30 – 10.00** **ΕΓΓΡΑΦΗ – ΕΙΣΑΓΩΓΗ**
- 10.00 – 11.30** **Η «ΑΦΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΜΑΕΣΤΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ»**
Μαρία Νικολοπούλου: Η πολυφωνία της μνήμης: Κλαίρης Μισσοτάκη, *Η Νίκη σαν φοίνικας*
Φλώρα Μανακίδου: «Εκφραστικοί» περίπατοι στην ποίηση της Νίκης Μαραγκού: Το θαύμα του καθημερινού
Ελένη Παπαργυρίου: Λογοτεχνία και φωτογραφία: Η περίπτωση της Νίκης Μαραγκού
- 11.30 – 12.00** **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**
- 12.00 – 13.00** **Η «ΓΛΥΚΕΙΑ ΧΩΡΑ ΚΥΠΡΟΣ»: ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ**
Νίκος Φαλαγκάς: Η βιογραφία ως μυθοπλασία: Ο Ευάγγελος Λουίζος από τη γενιά του τριάντα στο *Είναι ο πάνθηρας ζωντανός*;
Πολίνα Ταμπακάκη: Η Νίκη Μαραγκού και η «Κόρη των Αθηνών»: Κύπρος και γυναικεία γραφή, τραύμα και αφήγηση
- 13.00 – 14.30** **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**
- 14.30 – 15.30** **Η ΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΥ**
Νικολέττα Χατζηπαύλου: Η ανασύνθεση του παρελθόντος στο ποιητικό έργο της Νίκης Μαραγκού
Ευριπίδης Γαραντούδης: Οι τόποι και οι άνθρωποι στην ποίηση της Νίκης Μαραγκού
- 15.30 – 16.00** **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**
- 16.00 – 17.30** **Η Νίκη Μαραγκού και η ιστορία**
Μαρία Μανδαμαδιώτου: Η εισβολή του 1974 στις *Δεκαοκτώ αφηγήσεις* της Νίκης Μαραγκού: Μνήμη και ιστορία
Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου: Η Νίκη Μαραγκού και οι αφηγήσεις γυναικών της Κύπρου
Σία Αναγνωστοπούλου: Οι διαφορετικές χρονικότητες της Κύπρου στο έργο της Νίκης Μαραγκού
- 17.45 – 19.30** **ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΗΜΕΡΙΔΑΣ: «ΘΥΜΟΜΑΣΤΕ ΤΗ ΝΙΚΗ»**
Μιχάλης Γκανάς
Διονύσης Καψάλης
Εντμέ Λεβέντη
Τζούλια Τσιακίρη
Μιλτιάδης Χατζόπουλος
Anna Boghigian

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΜΑΡΙΑ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Η πολυφωνία της μνήμης: Κλαίρης Μισσοτάκη, *Η Νίκη σαν φοίνικας*

Το πεζό κείμενο της Κλαίρης Μισσοτάκη λειτουργεί ως ένα μνημόσυνο της Νίκης Μαραγκού, μέσα από μια ποικιλία κειμενικών ειδών που συμπλέκονται: αναμνήσεις από τη φιλία της συγγραφέως με τη Μαραγκού, κάποιες κριτικές αποτιμήσεις του λογοτεχνικού και εικαστικού έργου της και της εξέλιξής του, αποσπάσματα από τα κείμενα της Μαραγκού και πίνακές της. Στο επίμετρο η κόρη της Μαραγκού παρουσιάζει τις περιστάσεις λήψης της φωτογραφίας που κοσμεί το εξώφυλλο του βιβλίου, μεταφέροντας την αφήγηση του νεανικού φίλου της Μαραγκού που πήρε τη φωτογραφία. Στόχος της παρουσίασής μου είναι να δείξω πώς αυτή η ποικιλία λόγων της μνήμης και διαφορετικών ειδών, αφηγήσεων και εικόνων δημιουργεί ένα πολυφωνικό και πολυμεσικό κείμενο, επιτελώντας μια συλλογική χειρονομία μνήμης. Θα διερευνήσω τη σχέση του κειμένου με τη δομή και τη γλώσσα των κειμένων της Μαραγκού, καθώς και τη λεπτή ισορροπία ανάμεσα στη βιωμένη εμπειρία και στην ποιητική διαφυγή του συνειρμού και της λεπτομέρειας.

 mnikolo@hotmail.com

ΦΛΩΡΑ ΜΑΝΑΚΙΔΟΥ

«Εκφραστικοί» περίπατοι στην ποίηση της Νίκης Μαραγκού: Το θαύμα του καθημερινού

Η Νίκη Μαραγκού υπήρξε μια πολυσχιδής καλλιτεχνική προσωπικότητα, καθώς αναμετρήθηκε με την ποίηση, την πεζογραφία και τη ζωγραφική. Η εισήγηση θα εστιάσει στους περιπάτους που αποτελούν και ποσοτικά και ποιοτικά ένα σημαντικό και σημαίνον μέρος της ποίησής της από την πρώτη της εμφάνιση. Μέσα από μια επιλογή ποιημάτων της Μαραγκού θα δειχθεί πώς αυτή η περιπατητική διάθεση επιμένει να δημιουργεί «εκφράσεις», περιγραφές, του καθημερινού που παρουσιάζεται ως θαύμα, δηλαδή ως άξιο θαυμασμού. Οι «εκφραστικοί» περίπατοι μεταστοιχειώνουν αυτό το θαύμα σε φορέα μιας μεταφυσικής του οικείου, η οποία με τη σειρά της ερμηνεύει και νοηματοδοτεί κάθε φορά τον περιγραφόμενο καθημερινό χώρο και χρόνο. Μέσα από το θαύμα του καθημερινού παράγονται στοχασμοί πάνω στη ζωή, το θάνατο, τον έρωτα και τη σχέση του ανθρώπου με τους άλλους.

 fmanakid@helit.duth.gr

ΕΛΕΝΗ ΠΑΠΑΡΓΥΡΙΟΥ

Λογοτεχνία και φωτογραφία: Η περίπτωση της Νίκης Μαραγκού

Τα τελευταία είκοσι χρόνια είναι συχνές στην ελληνική εκδοτική πρακτική οι εκδόσεις που συνδυάζουν τη λογοτεχνία με τη φωτογραφία. Τέτοια βιβλία απαιτούν ειδική θεωρητική διαπραγμάτευση, καθώς δεν περιορίζονται στην αυτόνομη ανάγνωση και τη θέαση των εικόνων αλλά απαιτούν ένα συνδυασμό των δύο, λαμβάνοντας υπόψιν τις ιδιότητες της φωτογραφίας να αποτυπώνει τον τόπο και να παγιώνει τον χρόνο. Τα βιβλία της Νίκης Μαραγκού κατέχουν ξεχωριστή θέση μέσα στην ιστορία των ελληνικών δεδομένων του είδους για δύο λόγους, που θα συζητήσει η ανακοίνωσή μου: πρώτον, επειδή τα βιβλία της είναι από τις λίγες περιπτώσεις όπου θέμα δεν είναι η Ελλάδα και κάποια μεγαλούπολή της, αλλά ο ελληνικός ορίζοντας κοιταγμένος από το ανατολικότερο σημείο του, για να παραφράσω τα λεγόμενα της ίδιας της Μαραγκού. Ο δεύτερος λόγος είναι η γλωσσική πολυφωνία αυτών των εκδόσεων. Στους τόμους *Nicossienses* (2006) και *Θάλασσα* (2013) πρόκειται για συμπράξεις της Μαραγκού με φωτογράφους που κατά τα φαινόμενα δε γνωρίζουν ελληνικά, τον Λιθουανό Arūnas Balėnas και την Μεξικάνα Selma Ancira αντίστοιχα. Ο συνδυασμός κειμένου και εικόνas δημιουργεί τριβές που μετατίθενται στη συμβίωση διαφορετικών γλωσσών: αγγλικά, ελληνικά και τουρκικά στο *Nicossienses*, ελληνικά και αγγλικά στο *Θάλασσα*, ενώ πάντα παρεμβαίνει η πολιτισμική εμπειρία των φωτογράφων. Αντίστοιχα, θα με απασχολήσει η φωτογραφική ιδιότητα της ίδιας της Μαραγκού στο βιβλίο *Μια νύχτα με τον Αλέξη* (2007) και η δημιουργική της μετάβαση από τη λογοτεχνία στη φωτογραφία και αντίστροφα, σε συνάρτηση με τις χρονικές και τοπικές συντεταγμένες του βιβλίου.

 epargy@gmail.com

ΝΙΚΟΣ ΦΑΛΑΓΚΑΣ

Η βιογραφία ως μυθοπλασία: Ο Ευάγγελος Λουίζος από τη γενιά του τριάντα στο *Είναι ο πάνθηρας ζωντανός*;

Το πρώτο μυθιστόρημα της Νίκης Μαραγκού, με τον τίτλο *Είναι ο πάνθηρας ζωντανός*; (1997), βασίζεται στις «αληθινές ιστορίες της Αμμοχώστου» που άκουσε η συγγραφέας από τον Ευάγγελο Λουίζο. Προτού όμως διηγηθεί τις ιστορίες του στην Μαραγκού, ο κοσμοπολίτης Κύπριος φιλότεχνος είχε δει μια αφήγηση από τη ζωή του να γίνεται επεισόδιο του μυθιστορήματος *Ασθενείς και οδοιπόροι* του Γιώργου Θεοτοκά και είχε συνεισφέρει στη δημιουργία του χαρακτήρα με το όνομα Βαρνάβας Καλοστέφανος στο ομώνυμο ανολοκλήρωτο μυθιστόρημα του Γιώργου Σεφέρη. Η κοινή παρουσία του Λουίζου ως χαρακτήρα στα τρία αυτά μυθιστορήματα αποτελεί την αφετηρία για τη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο μεταπλάθεται ο αφηγημένος λόγος της εμπειρίας σε μυθιστορηματική αφήγηση. Σελίδες από το ημερολόγιο του Θεοτοκά και από την αλληλογραφία του Σεφέρη αναδεικνύουν τον Λουίζο ως έναν συναρπαστικό αφηγητή της δικής του ζωής. Στο *Είναι ο πάνθηρας ζωντανός*; το ίδιο ζήτημα τίθεται πια ως ανοικτό ερώτημα για την σχέση της μυθοπλασίας με την αλήθεια, ένα ερώτημα το οποίο προσεγγίζεται με ποικίλους τρόπους σε αυτό το πρώτο μυθιστόρημα της Μαραγκού και το οποίο επανέρχεται και στο υπόλοιπο έργο της.

 nikos.falagkas@gmail.com

ΠΟΛΙΝΑ ΤΑΜΠΑΚΑΚΗ

Η Νίκη Μαραγκού και η «Κόρη των Αθηνών»: Κύπρος και γυναικεία γραφή, τραύμα και αφήγηση

Η ομιλία θα ασχοληθεί με το τελευταίο μυθιστόρημα της Νίκης Μαραγκού, *Γεζούλ*, που κυκλοφόρησε το 2010, τραβώντας την προσοχή της κριτικής. Θέμα του μυθιστορήματος είναι η ζωή της Τερέζας (γνωστής και ως Λούλας) Μακρή, που έμεινε στην ιστορία από το γνωστό ποίημα του Λόρδου Μπάυρον «Η Κόρη των Αθηνών» με τον παρατονισμένο στίχο-ρεφραίν στα ελληνικά «Ζώη μου, σας αγαπώ». Η τριτοπρόσωπη γραμμική αφήγηση της ζωής της Τερέζας Μακρή διακόπτεται από πρωτοπρόσωπες αφηγήσεις της αφηγήτριας, της οποίας το όνομα δεν μαθαίνουμε, αλλά η οποία παρουσιάζει πολλά κοινά στοιχεία με την ίδια τη Νίκη Μαραγκού. Η ομιλία θα θίξει δύο ζητήματα που είναι κεντρικά στη σύγχρονη βιβλιογραφία, τη «γυναικεία γραφή», και το «τραύμα και αφήγηση», επιχειρώντας συγκρίσεις και με άλλους σύγχρονους συγγραφείς. Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στην παρουσία ή απουσία του Μπάυρον στην αφήγηση και στην ακρίβεια ή ανακρίβεια των ιστορικών πληροφοριών.

 p.tambakaki@gmail.com

ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΧΑΤΖΗΠΑΥΛΟΥ

Η ανασύνθεση του παρελθόντος στο ποιητικό έργο της Νίκης Μαραγκού

Η Νίκη Μαραγκού υπήρξε μια πολυσχιδής προσωπικότητα της οποίας το έργο συνδυάζει το προσωπικό βίωμα με την ιστορία της Κύπρου. Το παρελθόν συζητείται συνεχώς στο ποιητικό της έργο και αξιοποιείται ως λογοτεχνικός τόπος. Επηρεασμένη από τα γεγονότα του 1974 που σημάδεψαν την ιστορία της Κύπρου και σφράγισαν την κυπριακή πραγματικότητα αλλά και την ίδια, ανατρέχει στο παρελθόν προσεγγίζοντάς το μ' ένα βαθύ ανθρωπισμό. Η παρούσα ομιλία θα εστιάσει στην τελευταία ποιητική συλλογή της Μαραγκού με τίτλο *Προς Αμυδράν Ιδέα* και συγκεκριμένα στα ποιήματα της Κύπρου. Το ταξίδι της Μαραγκού στο παρελθόν δεν περιορίζεται στα γεγονότα του 1974· επεκτείνεται πέρα από αυτά και στρέφεται στο μακρύ παρελθόν του νησιού με αναφορές στο Φράγκικο Ρηγάτο της Κύπρου και τις περιόδους της Ενετοκρατίας, Τουρκοκρατίας και Αγγλοκρατίας στην Κύπρο. Ούσα γνώστης της κυπριακής ιστορίας, η Μαραγκού επιλέγει να ασχοληθεί με χαρακτήρες ή και περιστατικά ήσσονος σημασίας για την ιστοριογραφία. Μέσω της απεικόνισης αυτών των χαρακτήρων και της στροφής της σε περιόδους που το νησί βρισκόταν υπό κατοχή, η Μαραγκού ανασυνθέτει το ιστορικό παρελθόν του νησιού διατηρώντας παράλληλα μια ουμανιστική ματιά στο παρόν της Κύπρου.

 nicoleta.hadjipavlou@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΓΑΡΑΝΤΟΥΔΗΣ

Οι τόποι και οι άνθρωποι στην ποίηση της Νίκης Μαραγκού

Η ποίηση της Νίκης Μαραγκού έχει ως σταθερό επίκεντρό της την οξυμμένη ευαισθησία και την ενεργή συνείδηση ενός διαρκώς παρατηρητικού, ανοικτού προς τη γύρω πραγματικότητα, ποιητικού υποκειμένου, αλλά και εξακτινώνεται θεματικά προς πλήθος τόπους. Έτσι, καθώς η μεγάλη πλειονότητα των ποιημάτων της Μαραγκού μπορούν να χαρακτηριστούν τοπολογικά, η ποίησή της οργανώνει και συγκροτεί μια πλατιά ποιητική ανθρωπογεωγραφία, όπου όλοι οι τόποι και όλοι οι άνθρωποι αναγνωρίζονται ως οικείοι. Στην εξέλιξη της ποίησης της Μαραγκού μέσα στον χρόνο, η ανθρωπογεωγραφία αυτή ξεκινά από την Κύπρο, σε συνάρτηση με το ιστορικό βίωμα της πατρίδας ως πληγής ύστερα από την τουρκική εισβολή του 1974, αλλά στη συνέχεια διευρύνει ολοένα και περισσότερο τα σύνορά της. Εντέλει, μέσα από την περιπλάνησή της σε τόπους και την οικείωσή της με ανθρώπους, η ποίηση της Μαραγκού ενώνει την κυπριακότητα με την οικουμενικότητα: προβάλλει μια πατρίδα που τα σύνορά της είναι ολόκληρος ο κόσμος, όπως δηλώνει η επιγραφή στη συλλογή *Αρχή Ινδίκτου*: «Μα η Κύπρος συνορεύει με το αχανές».

 egaran@phil.uoa.gr

ΜΑΡΙΑ ΜΑΝΔΑΜΑΔΙΩΤΟΥ

Η εισβολή του 1974 στις Δεκαοκτώ αφηγήσεις της Νίκης Μαραγκού: Μνήμη και ιστορία

Στην παρούσα ανακοίνωση θα εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο οι γυναίκες στις *Δεκαοκτώ αφηγήσεις* της Νίκης Μαραγκού αναφέρονται στην εισβολή του 1974, οι μνήμες που ανασύρουν, τα βιώματα και οι σκέψεις που καταθέτουν. Θα αναζητηθεί η σχέση μνήμης και ιστορίας μέσα από την προσπάθεια των γυναικών, κυρίως Ελληνοκύπριων και μερικών Τουρκοκύπριων, προσφύγων στην πλειονότητά τους, να ταξινομήσουν και να διαχειριστούν το τραύμα του εκπατρισμού. Παρά το προσωπικό ύφος και την υποκειμενικότητα που διαπερνά τη νοηματοδότηση των γεγονότων (ή μάλλον εξαιτίας τους), η ιστορική αξία των μαρτυριών είναι σημαντική, όπως είναι και η θέση τους στο συνολικό έργο της Μαραγκού. Όσον αφορά τη σχέση των *Δεκαοκτώ αφηγήσεων* με την ιστορία, θα υποστηριχθεί ότι μέσα από αυτές ο ιστορικός ανακαλύπτει πτυχές της κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής πραγματικότητας που έμειναν αθέατες από την επίσημη ιστοριογραφία: ανιχνεύει στάσεις, νοοτροπίες και ιδεολογίες – την ίδια την πολυπλοκότητα της ιστορικής πραγματικότητας.

 mardiotou@gmail.com

ΦΡΑΓΚΙΣΚΗ ΑΜΠΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Η Νίκη Μαραγκού και οι αφηγήσεις γυναικών της Κύπρου

Στην ανακοίνωσή μου θα ασχοληθώ με τη συμβολή της Νίκης Μαραγκού στον τομέα της συλλογής και δημοσίευσης προφορικών μαρτυριών, με αφορμή το βιβλίο της *Δεκαοκτώ αφηγήσεις* (2012) στο οποίο καταγράφει αφηγήσεις — ή ορθότερα ιστορίες ζωής — γυναικών Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Οι κοινωνιολογικές σπουδές της, ο προβληματισμός της γύρω από το φύλο και την εντοπιότητα οδήγησαν τη συγγραφέα στην έρευνα και τα εργαλεία της προφορικής ιστορίας, τα οποία χειρίστηκε με σπάνιο αισθητήριο. Γυναίκες μεγάλης ηλικίας, Ελληνοκύπριες και Τουρκοκύπριες, κουβαλούν βιώματα τα οποία αφηγούνται μέσα από την οπτική μιας παλιότερης γενιάς ανθρώπων, που μεγάλωσαν με τον ρυθμό του καθημερινού μόχθου. Από τις αφηγήσεις τους προκύπτει μια διαφορετική εικόνα για τις διακοινοτικές σχέσεις ανθρώπων που έζησαν κοινές ζωές πριν από τη διχοτόμηση του νησιού, και αποδίδουν το μυστικό της ειρηνικής συνύπαρξης στον μοιρασμένο καθημερινό μόχθο, τη φτώχεια, τις δυσκολίες. Έχουν γίνει και άλλες ανάλογες προσπάθειες στον τομέα της προφορικής ιστορίας στην Κύπρο. Όμως το ενδιαφέρον και η ιδιαιτερότητα του βιβλίου της Μαραγκού, όπως θα προσπαθήσω να δείξω, είναι ότι επικεντρώνεται σε γυναίκες, με αποτέλεσμα να αποτελεί μια ιστορική αναδρομή στην Κύπρο από την οπτική του γυναικείου φύλου.

 fragiski@otenet.gr

ΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Οι διαφορετικές χρονικότητες της Κύπρου στο έργο της Νίκης Μαραγκού

 sia.anag@gmail.com

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Cyprus, Female Voice and Memory

*Literature, Arts & History in the Work of
Niki Marangou*

WELCOME

On behalf of King's College London (Centre for Hellenic Studies and Department of Classics) and the British School at Athens we are delighted to welcome you to the one-day workshop 'Cyprus, Female Voice and Memory: Literature, Arts and History in the Work of Niki Marangou'.

A collaboration between King's College London and the British School at Athens. Part of the research programme, *The Life and Work of Niki Marangou (1948-2013)*, carried out by the Centre for Hellenic Studies and the Department of Classics, King's College London.

We would like to extend our warmest thanks to all those who have contributed to the planning, organising and running of the workshop.

We are especially grateful to our two sponsors for their generous financial support of the project and for making the workshop possible:

- The A.G. Leventis Foundation, for the project *The Life and Work of Niki Marangou (1948-2013)*
- Constantis Candounas, for the workshop, 'Cyprus, Female Voice and Memory: Literature, Arts and History in the Work of Niki Marangou'

Venue

The British School at Athens, 52 Soudias Street, Athens 106 76

Academic committee

Roderick Beaton, FBA, Koraes Professor of Modern Greek and Byzantine History, Language and Literature, King's College London
Polina Tambakaki, Niki Marangou Postdoctoral Fellow, King's College London

Administrative support

Tania Gerousi (British School at Athens)

Conference booklet and publicity designed by WM Pank (King's College London)

9.30 – 10.00	REGISTRATION – INTRODUCTION
10.00 – 11.30	SESSION 1. 'SIMPLICITY AND MASTERY OF EXPRESSION' Maria Nikolopoulou: The polyphony of memory: Claire Mitsotaki's <i>Niki as a phoenix, Niki as a palm-tree</i> Flora Manakidou: Peripatetic 'ecphrasis' in the poetry of Niki Marangou: the miracle of the everyday Eleni Papargyriou: Literature and photography: the case of Niki Marangou
11.30 – 12.00	BREAK
12.00 – 13.00	SESSION 2. THE 'SWEET LAND OF CYPRUS': FICTION AND REALITY Nikos Falagkas: Biography as fiction: Evangelos Louizos from the Generation of the Thirties to <i>Is the Panther Alive?</i> Polina Tambakaki: Niki Marangou and 'The Maid of Athens': Cyprus and female writing, trauma and narrative
13.00 – 14.30	BREAK
14.30 – 15.30	SESSION 3. THE POETRY OF NIKI MARANGO Nicoletta Hadjipavlou: Reconfiguring the past in the poetry of Niki Marangou Evipides Garantoudis: People and places in the poetry of Niki Marangou
15.30 – 16.00	BREAK
16.00 – 17.30	SESSION 4. NIKI MARANGO AND HISTORY Maria Mandamadiotou: The invasion of 1974 in Niki Marangou's <i>Eighteen narrations</i> : memory and history Frangiski Ambatzopoulou: Niki Marangou and Cypriot women's narratives Sia Anagnostopoulou: The different temporalities of Cyprus in the work of Niki Marangou
17.45 – 19.30	CLOSING SESSION: 'REMEMBERING NIKI' Michalis Ganas Dionysis Kapsalis Edmée Leventis Julia Tsiakiris Miltiades Hatzopoulos Anna Boghiguian

ABSTRACTS

MARIA NIKOLOPOULOU

The polyphony of memory: Claire Mitsotaki's *Niki as a phoenix*, *Niki as a palm-tree*

The prose text by Claire Mitsotaki functions as a commemoration of Niki Marangou, through a combination of various textual genres: recollections of the author's friendship with Marangou; critical appraisals of her writing and her painting, and their development; excerpts from her work; and reproductions of her paintings. In the appendix, Marangou's daughter discusses the story of the photograph which features on the cover of Mitsotaki's book, drawing on the words of Marangou's friend who had taken the photograph in their youth. The aim of my presentation is to show how this variety of memory discourses, genres, narratives and images creates a multivocal and multimedia text, performing a collective gesture of memory. I will explore the relationship between this text and the structure and language of Marangou's works, as well as the delicate balance between lived experience and poetic escape through associations and detail.

 mnikolo@hotmail.com

FLORA MANAKIDOU

Peripatetic 'ecphrasis' in the poetry of Niki Marangou: the miracle of the everyday

Niki Marangou was a multifaceted artist and writer, whose work includes poetry, fiction and painting. The paper will focus on walks, as a telling element in Marangou's poetry from its beginning, both in terms of quantity and quality. Through a selection of poems, I will show how this peripatetic element constantly begets 'ecphraseis', that is, descriptions of the everyday as miracle, as worth-wondering-at. Through 'ecphrastic' walks this miracle becomes the carrier of a metaphysics of the familiar, which in turn interprets and gives meaning to the everyday place and time that is described. This miracle of the everyday brings about reflections on life and death, love and human relationships.

 fmanakid@helit.duth.gr

ELENI PAPARGYRIOU

Literature and photography: the case of Niki Marangou

In Greek literary publications of the last two decades one frequently encounters compilations of literary text and photograph. Such books call for an approach which does not treat the reading of the literary text and the contemplation of the image separately from each other, but takes into account their combination and the way a photograph depicts space and fixes time. As I will show in my discussion, Niki Marangou's books hold a special place in the history of literature-and-photography books produced in Greek for two reasons: first, because her books represent a rare case in which the focus is not on Greece or one of its major cities, but on 'the Greek horizon seen from its extreme eastern edge', to paraphrase Marangou's own words. Secondly, there is the linguistic polyphony of her books. *Nicossienses* (2006) and *The Sea* (2013) are fruits of Marangou's collaboration with photographers who apparently do not know Greek: the former with the Lithuanian Arūnas Balėnas and the latter with the Mexican Selma Ancira. The tensions created by the combination of text and image are mapped onto the symbiotic relationship of different languages: English, Greek and Turkish in *Nicossienses*, Greek and English in *The Sea*, with the cultural experience of the photographers always intervening in the process. I also consider the case of Marangou as a photographer herself, with reference to her book *A night with Alexis* (2007): her creative journey from text to photography and vice versa, in relation to the temporal and spatial parameters of the book.

 epapargy@gmail.com

NIKOS FALAGKAS**Biography as fiction: Evangelos Louizos from the Generation of the Thirties to *Is the Panther Alive?***

Niki Marangou's first novel, entitled *Is the Panther Alive?* (1997), is based on the 'true stories of Famagusta' which she had heard from Evangelos Louizos. Yet before he narrated his stories to Marangou, the Cypriot cosmopolitan and art-lover Louizos had seen one such story of his life become a chapter in the novel by George Theotokas, *Invalids and Travellers*; Louizos had also contributed to the formation of the character Varnavas Kalostefanos in George Seferis' unfinished novel with the same name. The presence of Louizos as a protagonist in these three novels gives the impetus to investigate the ways in which the experience narrated is transformed into a fictional narrative. From Theotokas' diaries and Seferis' correspondence, Louizos emerges as a fascinating narrator of his own life. In *Is the Panther Alive?* the same theme is put as an open question about the relationship between truth and fiction. In her first novel Marangou addresses this question in various ways, to return to it throughout all her work time and again.

 nikos.falagkas@gmail.com

POLINA TAMBAKAKI**Niki Marangou and the 'Maid of Athens': Cyprus and female writing, trauma and narrative**

This paper will deal with the last novel of Niki Marangou, *Gezoul*, which was published in 2010 and attracted critical attention. The theme of the novel is the life of Teresa (also known as 'Loula') Makri, whose name was immortalised thanks to the famous poem by Lord Byron, 'Maid of Athens, ere we part', with its refrain in Greek 'Ζώνη [sic] μου, σας αγαπώ'. The linear third-person narration of Teresa's life is interspersed with first-person narrations of the female Cypriot narrator, who remains unnamed in the novel but bears many features of Niki Marangou herself. The paper will touch on two themes which are central in the scholarly bibliography: 'female writing' and 'trauma and narrative', and will draw comparisons between Marangou and other modern writers. Special attention will be paid to the presence or absence of Byron in the narrative and the accuracy or inaccuracy of historical information.

 p.tambakaki@gmail.com

NICOLETTA HADJIPAVLOU**Reconfiguring the past in the poetry of Niki Marangou**

Niki Marangou was a multifaceted cultural figure, in whose work personal experience is intertwined with the history of Cyprus. In Marangou's poems the past is a permanent theme and a literary locus. Influenced by the events of 1974, which marked the history and reality of Cyprus and her own life, Marangou harks back to the past, which she approaches with a deep humanity. The present paper will focus on Marangou's last collection *For a Faint Idea* and more particularly on its Cypriot poems. Marangou's poetic journey into the past is not restricted to the events of 1974; it goes beyond them, dealing with the long past of the island and making references to the Frankish kingdom of Cyprus and to Venetian, Ottoman and British rule over the island. Having a deep knowledge of Cypriot history, Marangou chooses to deal with individuals and events that have received little attention in the historiography of Cyprus. Through her treatment of such historical figures and periods in which the island was under foreign rule, she reconfigures the historical past of Cyprus, while maintaining a humanist look at its present.

 nicoleta.hadjipavlou@gmail.com

ABSTRACTS

EVRIPIDES GARANTOUDIS

People and places in the poetry of Niki Marangou

Niki Marangou's poetry is characterised, on the one hand, by the sharpened sensitivity and consciousness of the poetic subject, who is always open towards, and constantly observant of, the surrounding reality, and, on the other hand, by the fact that thematically it is situated in many places. Thus anchored in various localities, Marangou's poetry maps out a wide human geography, in which all places and people are recognised as familiar. In the course of Marangou's poetry, this human geography, which began with Cyprus and the historical experience of the homeland as trauma after the Turkish invasion of 1974, constantly widens its borders; eventually it is through these journeys to different places and the familiarity with their people that the sense of the island of Cyprus is intertwined with a sense of universality in Marangou's poetry. The borders of the homeland, as it emerges from her poetry, is the whole world, as the epigraph to the collection *Beginning of Indictus* demonstrates: 'But Cyprus borders the boundless'.

 egaran@phil.uoa.gr

MARIA MANDAMADIOTOU

The invasion of 1974 in Niki Marangou's *Eighteen narrations*: memory and history

This paper will examine the ways in which the women in Niki Marangou's *Eighteen narrations* refer to the invasion of 1974, the memories they recall, the experiences and thoughts they share. The relationship between memory and history will be investigated in the effort of these women, most of them Greek Cypriot and some Turkish Cypriot, refugees in their majority, to classify and deal with the trauma of expatriation. Despite the personal style and the subjectivity that permeates these testimonies (or rather because of them), their historical value is telling, as is their place in the whole corpus of Marangou's work. Regarding the relationship between the *Eighteen narrations* and history, it will be argued that in these narratives the historian discovers aspects of the socio-economic and political situation that have been left unnoticed in the official historiography; one detects thoughts, attitudes, behaviours and ideologies, which constitute the complexity of historical reality itself.

 mardiotou@gmail.com

FRANGISKI AMBATZPOULOU

Niki Marangou and Cypriot women's narratives

In my paper I will deal with Niki Marangou's contribution to the collection and publication of oral testimonies, focusing on her book *Eighteen narrations* (2012), in which she records narrations – or rather life stories – by Greek Cypriot and Turkish Cypriot women. Her studies in sociology and her engagement with questions of gender and locality led Marangou to the study and tools of oral history, which she handled with rare sensitivity. In the book, Greek Cypriot and Turkish Cypriot elderly women narrate their experiences from the viewpoint of an older generation, who grew up within the rhythm of everyday labour. Through their narrations different intercommunal relations emerge than those in the years after the partition of the island: for the people who previously shared their life together, the secret of their peaceful coexistence was precisely the shared everyday labour and poverty, the trials and tribulations of life. Marangou's book does not constitute the only such attempt in the field of oral history about Cyprus. But as I will try to show, its particular contribution lies in its focusing on women, which makes it a historical overview of the island from the female perspective.

 fragiski@otenet.gr

SIA ANAGNOSTOPOULOU

The different temporalities of Cyprus in the work of Niki Marangou

 sia.anag@gmail.com

NOTES

NOTES

